

## **Oikeusministeriö**

### **Ihmiskaupan vastaisen toimintaohjelman päivittäminen: lausuntopyyntö asiantuntijoille VN/23404/2023**

#### **RETS Rikoksettoman elämän tukisäätiö kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:**

##### **Ihmiskaupan tilannekuva ja viimeaikainen kehitys**

Rikolliseen alakulttuuriin liittyy ilmiöitä, jotka altistavat niin miehiä kuin naisiakin ihmiskaupan kohteeksi joutumiselle.

Naisten asema on alisteinen rikoskulttuurissa. On hyvin todennäköistä, että osa naisvangeista on tehnyt rikoksen pakotettuna. Nämä eivät tule ilmi tutkinnan aikana, jolloin naisten todellista tilannetta ei tunnisteta tai tilanne tunnistetaan liian myöhään, jotta toimenpiteisiin ehdittäisiin ryhtyä.

Huumeita käyttävät naiset ja tytöt ovat hyvin alttiita seksuaaliselle hyväksikäytölle. Lastensuojelu(laitos)taustaiset tytöt ovat erityisessä riskiryhmässä ja Alfa pvp:n yleistymisen saattaa pahentaa tilannetta. Myös sukupuoliroolit altistavat hyväksikäytölle. Samoin verkkoympäristö mahdollistaa naisten ja tyttöjen pakottamista rikoksiin.

Järjestäytyneestä jengistä pystyy usein vetäytymään pois. Tilanne on kuitenkin vaikea, jos henkilöllä on velkoja tai jos hän on puhunut liikaa viranomaisille. Asema jengissä vaikuttaa myös. Jengiin kuuluva henkilö voi joutua tekemään rikoksen jengin lukuun päästäkseen jengistä pois. Henkilö ei kuitenkaan välttämättä tunnista omaa rooliaan joutuessaan tekemään rikoksen pakotettuna.

Nuoret naiset eivät välttämättä ole vapaaehtoisesti katujengeissä mukana.

##### **ihmiskaupan vastaisen työn haasteita tällä hetkellä**

Toimintaohjelmassa on tunnistettu hyvin ihmiskaupan vastaiseen työhön liittyviä haasteita. Onko ohjelmassa esiin nostettuja resurssitarpeita pystytty täyttämään?

Ihmiskaupan uhrien tunnistaminen on haasteellista, kuten toimintaohjelmassa todetaankin. Piiloon jäävää ihmiskauppaa on paljon. Tarvittaisiin paljon koulutusta eri toimijoille. Toistaiseksi ihmiskaupan uhrien tunnistamiseen liittyvän koulutuksen on käynyt vain harva.

Toimintaohjelmassa asetettuja tavoitteita ei ole saavutettu rikosseuraamusalalla. Pikemminkin on menty taaksepäin. Nais erityiseen työhön ja ihmiskaupan uhrien tunnistamiseen perehdyttävä koulutus on jäänyt taka-alalle.

##### **Ihmiskaupan ehkäisy nykyistä tehokkaammin**

Katsomme, että kouluttaminen ja tiedottaminen ovat aivan keskeisiä, jotta ihmiskauppaa ylipäänsä tunnistettaisiin. Ammattilaisilla on merkittävä tieto- ja osaamisvaje. Koulutusta tarvitaan perusasioista, kuten millä eri tasoilla ihmiskauppaa voi olla ja miten se ilmenee.

##### **Ihmiskaupan uhrien tavoittaminen ja tunnistaminen nykyistä paremmin**

Tässäkin pidämme avainasemassa eri toimijoiden kouluttamista.

Koulutuksen ja tiedon lisääntymisen kautta asiakastyössä osattaisiin ottaa huomioon ihmiskaupmahdollisuus ja pystyttäisiin ottamaan asia puheeksi asiakkaan kanssa. Työntekijöiden tehtävä on sanoittaa ja kertoa/kysyä asioista.

### **Ihmiskaupan uhrien auttaminen ja palveluohjaus nykyistä paremmin**

Ihmiskaupan uhreille ei ole sopivia majoituspaikkoja ja turvakodit eivät ota heitä. Tarvittaisiin hätämajoitusta sekä väliaikaisia majoitusvaihtoehtoja, joissa uhrit saisivat tukea ja turvaa ja jossa heitä voitaisiin ohjata tarvittavien palvelujen piiriin. Hyvinvointialueet voisivat ostaa esimerkiksi järjestöjen tuottamia palveluja.

Ulkomaalaisten kohdalla seksipalvelujen tarjoaminen johtaa karkottamiseen – moniko on tosiasiallisesti ihmiskaupan uhri?

### **Millaisia toimia tarvittaisiin rikosvastuun toteuttamiseksi nykyistä tehokkaammin ihmiskaupparikoksissa?**

Rikosvastuun toteutuminen liittyy tunnistamiseen.

Olennaista on myös, miten viranomaiset kohtaavat rikoksista epäiltyjä – jos henkilö onkin toiminut pakotettuna. Järjestelmän on herätettävä luottamusta, jotta uhrit uskaltavat kertoa hyväksikäytöstä.

Lakia pitäisi soveltaa siten, että tuomiota ei anneta ollenkaan.

Sanna Sunikka

Toimitusjohtaja

Marjatta Kaurala

RETS asiamies